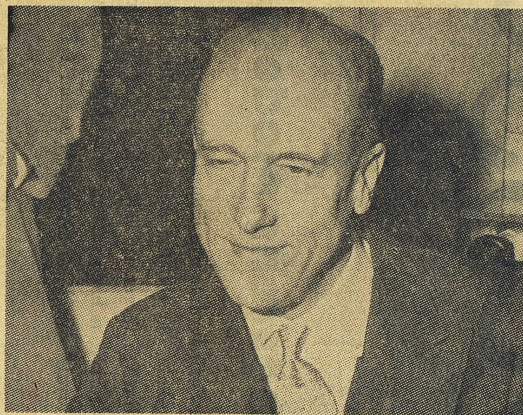

19/10

Francis Walders romaner

FÖRRA HÖSTEN fick Francis Walder Goncourtpriset för sin första roman, *Saint-Germain ou la négociation* (Gallimard, 600 franc). Ryktet påstod att det gått till på samma sätt som vid vissa val av påvar och amerikanska presidentkandidater, flertalet av Goncourtakademiens medlemmar hade länge fördelat sina röster på två andra författare, men då ingen av dessa uppnådde majoritet, samlades man om Walder, som saknade väl entusiastiska anhängare som friga motståndare. Boken blev en betydande publikframgång; kritiken prisade författarens stil och hans originella grepp utan i regel starkt engagera sig. I sin roman, *Cendre et or* (Gallimard, 70 franc), som mottagits med samma reserverade och något eksamma beröm. I de båda böckerna framträder en intellektuell, analyserande författartyp, en problemlösare, som sannolikt aldrig är en stor skildrare, men vars sök att med vetenskaplig skärfixera människor i bestämda sociala situationer är av utomordentligt intresse.

Walder är belgier, över femtio gammal; han har gjort en milt karriär och har efter kriget varit verksam även i internationella organisationer som delegat för sitt land. Dessa erfarenheter präglar den första romanen. Dess ämne är de förhandlingar mellan katoliker och hugenotter som ledde till freden i Saint-Germain 1570. Huvudpersonen är en av de katolska delegaterna, de Malassise, men boken kan knappast kallas en historisk roman, ty syftet är att beskriva förhandlingar och förhandlingar, och det faktiska historiska förloppet lämnas å sido. Dag för dag följer vi diskussioner mellan de två katolska och de två protestantiska diplomaterna, deras intriger och kringgående rörelser. Förhandlarna lever i ett litet samhälle för sig; yttervärlden skymtar knappast annat än då en ung kvinna, släkting till Malassise men hugenott, gör ett försök att genom sin sensuella charm påverka denne och därmed förhandlingsläget. Vad det gäller är om några städer, främst Sancerre och

Francis Walder

Angoulême, skall tillhöra katolikerna eller hugenotterna.

Malassise är diplomaten, förhandlaren som färdig och fulländad karaktär; han är gjord för sitt yrke och har genom den professionella deformationen blivit mästare. Ingen stämning, ingen känsla hindrar honom att med alla medel verka för de mål han beordrats att eftersträva; samtidigt söker han systematiskt att hos motståndarna väcka stämningar och känslor av vilka hans sak kan profitera. "Förhandlaren är av is eller också är han inte alls." Detta skådespeleri med bundet syfte och fria repliker blir en njutning, och snarast med obehag tänker förhandlaren på att spelet måste utmynna i ett fördrag. "Vi diplomater har som fält det vaga, det oformulerade, den naturliga miljön för våra böljande tankar, och vi lider då fördragets tid är inne och vi måste ingå i ordens ofrånkomliga fångelse. Vi är poeter."

Under en av sessionerna gör en katolsk förhandlare ett angrepp på sina motståndare, som i själva verket är ett angrepp på den diplomatiska verksamheten över huvud. Man talar inte om vad man tänker och vad man vill, man söker lura varann med alla medel, strävar att söndra genom att vädja till låga motiv, blir förljugen genom det ständiga ljugandet. "Ni räknar på den enskilde och på de personliga intresse-

nas och de privata åsikternas inflytande, ni spelar på högfärden, dumheten, ärelystnaden, lättroheten, ni har som stridsmedel den mänskliga svagheten." Men snart efterträdes förbittringen av tolerant och till och med beundrande förståelse för förhandlingens villkor. "Det är en underlig sak att vårt uppträdande har former som hos en enskild vore tecken på gemena böjelser. Men det som skulle vara fördömligt hos den enskilde upphör att vara det då det gäller det allmänna bästa... Vad som driver er, mina herrar, är statens väl."

Denna förhandlaren glädje och självbelåtenhet är förvisso inte begränsad till riksvärdande uppgifter; att segra genom att överlista ger en glädje som kan uppstå vid prutning på en matta, en lön eller ett hus. Men att lura systematiskt, på ämbetets vägnar och av höga offentliga motiv innebär en speciell kombination av gott samvete och självhävdelse. Man ger falska uppgifter, en skev bild av verkligheten, är medvetet otydlig och svävande, hycklar sympati och döljer antipati, brukar passionen och kylan som tekniska grepp, allt i det godas tjänst — det är inte underligt att denna form av svindel blir en njutning och en livsform och att det för dess utövare kan bli svårt att minnas gränsen mellan officiellt och privat skådespeleri. Walders

roman skulle väl försvara sin plats vid utbildningen av diplomater och förhandlare.

I "Cendre et or" tar Walder upp ett helt annat ämne, men den avgörande synpunkten är densamma som i den första romanen. Det är intrigerna, föreställningarna, om man så vill idéerna inom en fransk överklassmiljö av affärsmän och direktörer som här skildras. Av en händelse har jag kommit att läsa boken ungefär samtidigt som Vance Packards "The Status Seekers", som belyser strävandet att komma sig upp och tendensen att forma inbördes sammanknutna och utåt isolerade statusgrupper i det amerikanska samhället. Walder påminner om Packard genom sin analys av motsvarande spänningar, konflikter och karriärism inom en tydligt sett tämligen homogen samling människor i Frankrike.

Alla huvudpersonerna tillhör den burgna och nägorunda bildade bourgeoisin, men de för en bitter, ehuru diskret och nästan omedveten strid om rikedom och rangordning. Direktör Lebarrois är på nedgång i början av boken; han har slarvat med sitt arbete, skiljer sig från sin hustru och lierar sig med en kvinna av lägre status, börjar i sin ynklighet rent av fantisera om konstens storhet och om att själv bli konstnär; sedan tar han upp sig, får en bra plats och blir åter respekterad och inriktad på affärer. Direktör Dallombro är på frammarsch och får under berättelsens gång en av de chefsposter där det mera gäller att representera och imponera än att arbeta. Högsta hönset i korgen är mångmiljonären Cardan, vars ställning snarare är feodalfurstens än direktörens; han gör resor för att se på kulturens mästerverk i alla länder, gör affärer i förbigående, utdelar inbringande poster som ynnestbevis. Den väsentliga intrigen i boken är fru Dallombros misslyckade försök att få sin tjuguariga dotter gift med den sexti-åriga Cardan.

Bokens berättare — samtidigt reklamagent och romanförfattare — är benägen att betrakta denna miljö som tarvlig, att förakta snobberiet, lycksökeriet, hetsjakten efter status och pengar. Men det i någon mån originella i

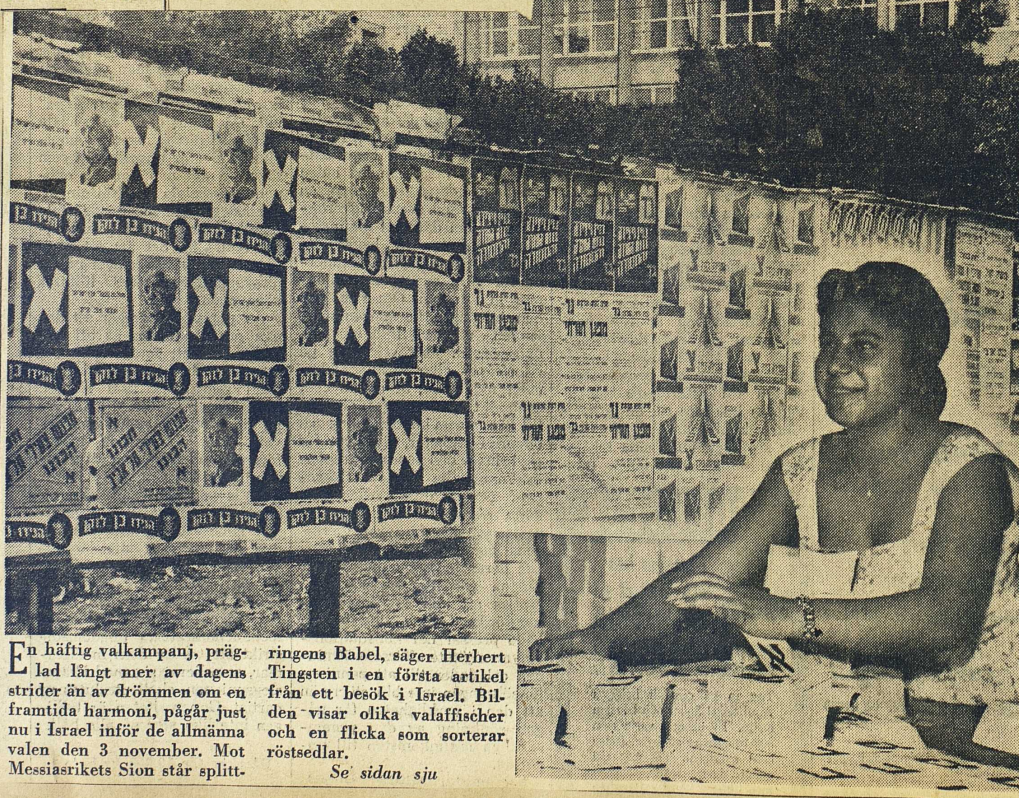
boken är att människorna efter hand framställs som produkter av den sociala situationen; de är lika präglade av sin ställning som förhandlarna i "Saint-Germain". För dem alla har det blivit självklart att — enligt den sociologiska participationsprincipen — inte se de enskilda personerna annat än iförda den behöriga sociala kostymen. Fru Dallombro kan verka gemen då hon vill sälja sin dotter till Cardan, men så är det inte, ty Cardan är för henne inte en gammal man, utan en inkarnation av makten och rikedom, han är kort sagt ätråvärd. Man måste komma ihåg "att människan i samhället anlägger en rad egenskaper som skyddar, maskerar, sminkar och upphöjer, som förvandlar henne i så hög grad att det yttre tävlar med det inre och att man inte vet vad som kommer att segra". "Genom Midaskomplexet omvandlar vi varje människa som vi möter med hänsyn till hennes finansiella läge." Till denna insikt kommer småningom berättaren; han förstår varför hans hållning till Lebarrois skiftat mellan förakt och uppskattning och varför han alltid blivit tjugad av Cardan.

Walden framför sin grundläggande synpunkt en smula doktrinärt och överdrivet, och han anlitar pekpinnen på den konstnärliga skildringens bekostnad. Men i sin renodling av typer och perspektiv minnar han ibland om Balzac, en moderniserad men avmagrad och förtorkad Balzac.

HERBERT TINGSTEN

28/10

Hetsig valstrid i dagens Israel: Babel mot Sion

En häftig valkampanj, präglad långt mer av dagens strider än av drömmen om en framtida harmoni, pågår just nu i Israel inför de allmänna valen den 3 november. Mot Messiasrikets Sion står splitt-

ringens Babel, säger Herbert Tingsten i en första artikel från ett besök i Israel. Bilden visar olika valaffischer och en flicka som sorterar röstsedlar.

Se sidan sju